Гіперіон

III

Це чергування бешкету й знемоги
До краю спантеличило Титанів.
Облиш їх, Музо! Хай вони горюють!
Ні, не для тебе ці страшні події,
Ти надто квола: більше б до лиця
Тобі співати про самотній смуток.
Облиш їх, Музо! Глянь навколо — скільки
Старих богів повержених даремно
Бентежними блукає берегами!
Торкнися трепетно дельфійських струн —
І щебетом дорійської сопілки
Усі вітри небес тобі озвуться.
Бо це ж для батька всіх у світі віршів
Усе черлене квітне. Хай троянда
Рясніш палає, теплячи повітря;
Хай надвечірні й вранішні хмарки
Над пагорбами руняться заласно;
Хай б'є джерельно-холодно в бокалі
Вино червоне; в'ялогубим мушлям
І на піску, і в темній глибині
Всі прожилки хай багряніють; раптом
Хай зашаріється дівча, немовби
Від несподіваного поцілунку.
Радій, о Делосе, найголовніша
Окрасо затишних Кіклад, зелені
Оливки, явори, тінисті пальми,
Найбільш ошумлені зефіром буки,
Ліщинові темно-стеблисті хащі!
Знов золотий нам сяє Аполлон!

А де ж він був, як сонячний Гігант
Палав серед журби собі подібних?
Лишивши матір і сестру-близницю,
Що спали в затишку, він до світання
У мандри вирушив: над шелюгою
Струмка виткого йшов по кісточки
У ліліях долини. Соловей
Змовк, угорі останні зорі гасли,
І дрізд розпочинав спокійну пісню.
Усі печери, всі кутки, весь острів
Сповняв невгавний гомін хвиль, що глухнув
Хіба в зелених застумах дібров.

Прислухався, заплакав — і прозорі
По золотому луку бігли сльози.
Так він стояв, примкнувши повні очі.
Тим часом із-за віт, що висли поряд,
Виходила врочистою ходою
Страшна богиня. Прагнучи її
Значущий погляд розгадати, він
В замішанні озвався мелодійно:
"Як ти пройшла над морем, де ніхто
Ще не ходив? Чи до цієї миті
Твоя ошатна старовічна постать
Навколо мене рухалась незримо?
А певно, чув я, сидячи у хащі,
Як волоклися мантії омети
По жовклім листі. Певне, помічав,
Як шелестіли коло мене поли
На тихих галявах, як підіймались
Услід за шепотом голівки квітів.
Богине! Я дивився вже в ці очі,
У їх одвічний спокій, в це обличчя,
Або ж я спав".
"Так,— мовила висока,—

Ти снив про мене. А коли прокинувсь,
Побачив близько щирозлотну ліру.
Ти доторкнувся струн — і все безмірне
Невтомне вухо всесвіту, в якому
Із мукою мішалась насолода,
Вслухалося в народження тієї
Чудової гармонії. Це дивно,
Що ти, такий талановитий, плачеш!
За чим ти тужиш? Розкажи, юначе!
Ти так смутиш мене плачем! Відкрийся
Перед тією, що твій сон колись
Покоїла на острові відлюднім,
Що все була з тобою — від години,
Коли рука твоя дитяча вперше
Зірвала безтурботно квітку кволу,
І поки спромоглася лук зігнути,
Що вславився навік. Сердечну тайну
Відкрий же силі древній, що зреклася
Старих священних тронів для пророцтва
Про твій прихід, заради самоти
Новонародженої".
Аполлон
З раптово пильним прояснілим зором
Їй відповів — і біле, мелодійне
Від звуків горло задвигтіло в нього:
"О Мнемозіно! Це ж твоє ім'я
Було на язиці моїм! Навіщо
Розповідать про явне? Намагатись
Те появить, що на твоїх устах
Не залишиться тайною? Безвидна
Тяжка непам'ять погляд мій замкнула.
Я так силкуюсь осягти свій біль,
Аж весь дубію від зусилля — й потім
Сідаю на траві й стогну, як той,
Що міг літать колись. Чому ж я гнуся

І запиняюсь, хоч повітря вільне
Скоряється моїй ході навальній?
Чому спротивилась ногам земля?
Ласкава Владарко, відкрий незнане:
Щó острів цей? Чи він один у світі?
А що зірки? А є ж і сонце, сонце!
І місячне, таке терпляче, сяйво!
І тисячі зірок. Вкажи мені
До найпрекраснішої з них дорогу —
І з лірою я полечу до неї —
І срібний блиск її заб'ється щастям.
Я чув небесний грім: де він живе?
Чия рука, чий дух, якого бога,
Стихії розтривожує, тим часом
Як я дозвільно слухаю його
В невіданні безпечнім і болючім?
Скажи мені, богине одинока,
В ім'я твоєї арфи, що квилить
Увечері й удосвіта, скажи,
Чом я бушую так у цих дібровах?
Німі, німі уста твої! І все ж
Я на виду твоїм безмновнім можу
Собі урок предивний прочитати:
Мене обожествить знання безмежне!
Легенди сиві, імена, страшні
Перевороти, заколоти, муки,
Престолів славу, творення й руїну,
Державні голоси — все заразом
Улий в широкі порожнечі мозку
І богом учини мене, щоб я
Безсмертним став, немовби скуштувавши
Щасливого вина чи еліксиру
Чудовного!"
Так мовив бог, тим часом
Як очі вогняні його спокійно

І мерехтливо-ясно поглядали
На Мнемозіну.
Незабаром люто
Все тіло в нього збурилось і вся
Зрум'янилась краса його безсмертна,
Немов боровся він у брамі смерті
Чи покидав бліду безсмертну смерть —
І з мукою раптовою, що палить
Однаково, як смертна холодить,
У корчах смерті віднайшов життя.

Так юний Аполлон терзався. Навіть
Його волосся, кучері славетні
Ходили в нього хвилями круг шиї
Прагнущої. І, поки біль тривав,
Зняла богиня руки, мов хотіла
Пророцтво виректи. Нарешті зойк
У Аполлона вихопивсь. І от
Від тіла юного небесна слава
Засяяла...